

popis událostí. Podobně jako v případě práce tajné policie se při popisu kariérních peripetiích některých vědců domnívám, že by práci slušelo, kdyby se snažila jít trochu více pod povrch a hlouběji se zabírala motivacemi a vystupováním některých aktérů.

Dojem z druhé části knih víc než dostatečně vylepšuje závěr. V tom se autor pouští do představení a komparace ekonomů pražského jara s ekonomikou kolem seminářů Václava Klause. Text díky velmi dobrým komparativním mo-

mentům působí spíše jako další kapitola než jako shrnující závěr celé knihy.

V souhrnu je tedy možné říct, že novou knihu Jiřího Suka je možné určitě doporučit všem zájemcům o hlubší porozumění minulému režimu. Čtenář se díky ní má možnost čtenářsky přívětivou, a přesto odborně dostatečně erudovanou formou dozvědět řadu zajímavých poznatků o vztahu a vývoji politiky a ekonomie v komunistickém Československu.

Jaroslav Bílek*

HEINRICHOVÁ, Naděžda a kol. (2015): *Německá próza po roce 2000*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.

Tato kolektivní monografie tvoří třetí svazek v pomyslné řadě publikací germanistů z Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, které vznikly pod vedením Naděždy Heinrichové od roku 2011. První svazek *Německo-české reflexe na pozadí jazyka, literatury a didaktiky* (2011) byl sestaven za redakční spolupráce zmiňované autorky s Janou Ondrákovou a Thomasem A. Fritzem. Mezi další autory a autorky, kteří se na publikaci podíleli, patří Helena Dědičová, Lenka Maryšková, Jiří Sirůček a Marie Müllerová. Druhý titul *Obráz druhé světové války a holocaustu v německy psané literatuře* (2012) pochází z redakční dílny Naděždy Heinrichové a Jany Hrdličkové, přičemž obě přispěly také jako autorky. Ke spolupráci na třetím svazku si Heinrichová přizvala vedle lingvistky a překladatelky Heleny Dědičové, studentky Michaelu Bajerovou, Štěpánku Fráňovou a Terezu Stránskou.

V úvodu nejnovějšího textu Heinrichová objasňuje záměr a členění publikace. Monografie vznikla v rámci dvouletého projektu *Pasáže – literatura v proměně. Literatura a literární život v České republice a v Německu po roce 2000* (Specifický výzkum, č. 2131/2014–2015) iniciovaného česko-německým programem Setkání českých a německých spisovatelů.

První kapitola „Německý knižní trh“ obsahuje stručný, ale výstižný nástin faktů a faktorů, poukazujících na velký objem vydávaných titulů (90 000 knižních titulů ročně nově nebo v reedici), na prestižní pozici Mezinárodního knižního veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem a Lipského knižního veletrhu, na knižní ceny, na aktivity literárních domů a na institucionální podporu překládání německých autorů.

Hlavní část publikace, kapitola „Autoři“, nám představuje německy píšící autory podle jednotlivých generací s ohledem na významné his-

*Mgr. Jaroslav Bílek, Katedra politologie, Fakulta filozofická, Univerzita Hradec Králové, jaroslav.bilek@uhk.cz.

torické mezníky 20. stol. – 1945, 1968, 1990 a 2000. Přitom je rovněž zmíněno srovnání podle Aleidy Asmann (s. 24) a Aleše Urválka (s. 23, 24). Tato kapitola tedy obsahuje podkapitoly „Klasikové dvacátého století“, „Generace 1968, 1989, 2000“ a „Autoři neněmeckého původu píšící německy“. Nezbývá než konstatovat, že toto smysluplné členění má své opodstatnění a usnadňuje orientaci v poměrně obsáhlé látce odborníkům i laikům.

Ke klasikům dvacátého století autorky řadí nobelistu Güntera Grasse (1927), Martina Walsera (1927) a Hanse Magnuse Enzensbergera (1929) – všichni tito autoři jsou vedle své literární tvorby známí také svou osobní angažovaností v aktuálním společenském a politickém dění. Generaci roku 1968 zastupují autoři narození po roce 1940, kteří ve svých prózách tematizují období druhé světové války a bouřlivá šedesátá léta dvacátého století – Uwe Timm (1943), Peter Schneider (1940) a Bernhard Schlink (1944). Těmto tématům také odpovídá dobře zvolený výběr zmíněných titulů u jednotlivých autorů.

K těmto původem západoněmeckým literátům řadí autorky tvůrce pocházející z bývalé NDR – Wolfganga Hilbiga (1940), Moniku Maronovou (1940) a Christopa Heina (1944), kteří se svými západními kolegy sice sdílejí generační příslušnost, ovšem své texty věnují především specifikům života v NDR a v NSR. Nutno ovšem podotknout, že výběrem Heina autorky představují východoněmeckého autora, zabývajícího se odsunem Němců do NDR a historií RAF. Téma odsunu je ještě vhodně doplněno poznámkou pod čarou s odkazem na texty Reinharda Jirgla (1953) a Jörga Berninga (1964).

U autorů generace 1990, kteří se narodili v šedesátých letech, autorky již tak striktně nerozlišují jejich západní nebo východní původ, což patrně souvisí s faktem, že svá díla píše po roce 1989. Opět je patrná snaha vybrat ty nejreprezentativnější, a to nejen podle kritéria mediální popularity – Ingo Schulze (1962), Thomas Brusig (1964), Uwe Tellkamp (1964), Karen Duve (1961), Tanja Dücker (1968), Wolfgang Herrndorf (1965–2013), ale také méně známé tvůrce, jejichž texty jsou však neméně důležité pro pochopení názorového spektra autorů generace 1990 – Thomas Lang (1967) a Katharina Hackerová (1967). Příslušníci této generace kriticky reflektují poměry v NDR i v NSR před rokem 1989, zabývají se osobními vztahy, mezigeneračními konflikty, životním stylem i drogovou problematikou. Tato generace je velmi početná a silná svým vlivem snad na všechny sféry společenského, politického i soukromého života v Německu a ve střední Evropě, proto nebylo pro autorky této monografie jistě jednoduché sestavit výběr těch nejdůležitějších a/nebo nejzajímavějších. Nicméně bych alespoň v poznámce pod čarou zmínil k tématu života v NDR Jenny Erpenbeck (1967) a její knihu *Dinge, die verschwinden* a k tématu novodobých dějin Německa a mezigenerační vztahy její román *Heimsuchung*. Tato autorka je alespoň zmíněna na s. 16 v souvislosti s její novou knihou. Dále bych u Thomase Brussiga pod čarou uvedl jeho západního kolegu Svena Regenera (1961), který ve svém románu *Herr Lehmann* také vtipně a s porozuměním ztvárnil pohled na sjednocení Německa.

Výčet představitelů generace 2000 rovněž svědčí o pečlivém výběru autorů monografie, aby si bylo možno

udělat ucelenou představu o tvůrcích, kteří se narodili v sedmdesátých letech jak na východ, tak na západ od železné opony – Florian Illies (1971), Benjamin Lebert (1982), Jana Henselová (1976), Sabine Rennefanzová (1974), Madeleine Prahsová (1980) a Clemens Meyer (1977). V rámci této generace se profiluje také specifická skupina autorek, německou kritikou pro svůj nezvykle vyzrálý talent nazvaná dívčí zázrak, kterou podle autorek monografie reprezentují Judith Hermannová (1970), Julia Francková (1970) a Juli Zehová (1974). K tomuto jistě reprezentativnímu výčtu můžeme ještě doplnit, že někteří literární vědci (W. Eden, H. Müller) řadí k této skupině K. Duve, J. Erpenbeck a T. Dücker (Eden 2001, s. 9; Müller 2004, s. 19, 22). Výběr témat této generace je v podstatě stejný jako generace 1990, ale mnozí její tvůrci trpí, na rozdíl od svých starších kolegů, výraznou deziluzí z života ve znovu-sjednoceném Německu a sjednocující se Evropě, případně životní prázdnotou.

K výběru autorů generace 2000 bych si dovolil doplnit román Judith Schalanské (1980) *Blau steht dir nicht*, ve kterém tematizuje své dětství v NDR a cestování po svobodném světě v dospělosti.

Poslední podkapitola monografie je věnovaná autorům neněmeckého původu píšícím německy. Těmto tvůrcům dávají autorky opodstatněně poměrně velký prostor, protože jejich díla představují podle W. Schmitze a D. Kölligové *novou* (německou?) *literaturu*. Autorky označují tuto literaturu jako *migrační* nebo *migrantskou* (Schmitz a Köllig 2014, 73). Rovněž výběru zástupců této skupiny literátů věnovaly autorky potřebnou pozornost, a tak zde uvádějí tvůrce širokého generačního rozpětí a pestrého zastoupení

zemí původu – Herta Müllerová (1953 Rumunsko), Saša Stanišič (1978 Bosna a Hercegovina), Katja Petrowská (1960 Ukrajina), Ilja Trojanow (1965 Bulharsko), Terézia Mora (1971 Maďarsko), Selim Özdoğan (1971 Německo), Feridun Zaimoglu (1964 Turecko), Jan Faktor (1951 Československo), Maxim Biller (1960 Československo), Milena Oda (1975 Československo), Olga Grjasnowa (1984 Ázerbajdžán) a Marja Gaponenkova (1981 Ukrajina). Nejčastějšími tématy těchto tvůrců je život v rodné vlasti a v zemi, která je přijala, rodinné příběhy, generační konflikty a kontrast života v zemích bývalého východního bloku a na Západě.

K této skupině bych doplnil Wladimira Kaminera (1967 Sovětský svaz) s jeho prvotinou *Russendisko*, ve které líčí život ruského přistěhovalce v Německu.

Na hlavní část monografie vhodně navazuje kapitola „Tematická rozmanitost německé prózy“, kterou autorky rozčlenily do tří podkapitol podle Hielscherovy definice základních témat německé literatury (s. 61) – „Historie“, „Osobní sféra“ a „Jazyk a řeč“. Tato témata považuji za velmi výstižná a jejich rozvinutím autorky monografie bezesporu přispěly k snadnější orientaci jak odbornému, tak laickému publiku. Závěr monografie je stručný, ale výstižný a vhodně uzavírá celé pojednání.

Kromě výše zmíněných návrhů na doplnění některých autorů lze publikaci vytknout pouze opakovaný překlep ve jméně překladatele a publicisty Tomáše Dimtera.

Následuje seznam použité literatury, soupis česky vydaných knih a resumé v německém a anglickém jazyce. Publikace dále obsahuje rozsáhlou přílohu s přehledem cen, udělovaných na Mezinárodním knižním veletrhu ve Frank-

furtu nad Mohanem a na Lipském knižním veletrhu v letech 2005–2015. Soupis česky vydaných knih a příloha jistě dobře poslouží odborníkům, laikům a stejně tak i čtenářům, kteří se chtějí s německou literaturou teprve seznámit.

Publikaci Naděždy Heinrichové a jejích spolupracovnic *Německá próza po roce 2000*, vydanou podobně jako předchozí zmíněné tematicky příbuzné texty v červenokosteleckém nakladatelství Pavel Mervart, považuji za výjimečně zdařilou.

Další použité zdroje

EDEN, Wiebke (2001): „*Keine Angst vor großen Gefühlen*“. *Die neuen Schriftstellerinnen*. Berlin: Ebersbach.

MÜLLER, Heidelinde (2004): *Das „literarische Fräuleinwunder“*. *Inspektion eines Phänomens der deutschen Gegenwartsliteratur in Einzelfallstudien*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
SCHMITZ, Walter a KÖLLING, Daniela (2014): *Gibt es eine Literatur der Migration? Zur Konzeption eines Handbuchs zur Literatur der Migration in den deutschsprachigen Ländern seit 1945*. In: Cornejo, Renata, Piontek, Slawomir, Sellmer, Izabela a Vlasta, Sandra (eds.): *Wie viele Sprachen spricht die Literatur? Deutschsprachige Gegenwartsliteratur aus Mittel- und Osteuropa*. Wien: Praesens Verlag, s. 55–76.

Jan Kubica*

McDONOUGH, Frank (2016): *Gestapo. Mýtus a realita Hitlerovy tajné policie*. Praha: Vyšehrad.

Represivní složky ve službách totalitních režimů a výzkum jejich role a funkce patří k tématům, která si nachází své čtenáře i mimo odbornou historickou obec. Částečně i proto je každoročně publikována řada prací různé úrovně, zabývajících se touto problematikou. Jedním z nejnovějších příspěvků na dané téma je práce britského historika Franka McDonougha *Gestapo s podtitulem Mýtus a realita Hitlerovy tajné policie*, kterou na český trh uvedlo nakladatelství Vyšehrad.

Autor knihy je profesorem mezinárodních dějin na univerzitě v Liverpoolu. Zabývá se především dějinami Německa v meziválečném a válečném období a britsko-německými vztahy v této době. Mezi jeho knihami najdeme monografii britského premiéra a před-

stavitele politiky appeasementu Nevilla Chamberlaina, práci o příčinách první a druhé světové války, studii o holocaustu nebo životopis jedné z hrdinek německého odporu proti nacismu Sophie Schollové. Recenzovaná publikace představuje vůbec první překlad autorova díla do češtiny.

Autorovým záměrem není podat kompletní přehled administrativní, správní a kompetenční struktury gestapa, jak by se snad dalo z názvu práce usuzovat, nýbrž analyzovat fungování této instituce na konkrétních případech lidí, kteří se s gestapem dostali do kontaktu. Vzhledem ke skutečnosti, že velká část archivních materiálů týkajících se činnosti gestapa byla na konci války zničena, ať už samotnými německými úřady či spojeneckým bombar-

*Mgr. Jan Kubica, Ph.D., Ústav cizích jazyků, německá sekce, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, jan.kubica@upol.cz.